

Відповідальний редактор:
проф. Н. Р. Кобецька

О 75 **Особливості правового регулювання екологічних, земельних, аграрних, природоресурсних відносин в умовах глобалізації** : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ – м. Яремче, 20–22 вересня 2019 р.) / відп. ред. Н. Р. Кобецька. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2019. 241 с.
ISBN 978-966-640-470-4

Матеріали публікуються в авторській редакції

Збірник матеріалів містить тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, що відбулася на базі навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника 20–22 вересня 2019 року.

Для науковців-правників, викладачів, аспірантів, студентів вищих юридичних закладів, юристів-практиків, фахівців у сфері аграрного, екологічного, земельного та природоресурсного права.

УДК 349.41/42/6

ISBN 978-966-640-470-4

© Навчально-науковий юридичний інститут, 2019
© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019

ЗМІСТ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ, ЗЕМЕЛЬНИХ, АГРАРНИХ, ПРИРОДОРЕСУРСНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Балюк Г. І. Особливості розвитку екологічного законодавства в умовах глобалізації.....	9
Гетьман А. П. Глобалізація як фактор впливу на правове забезпечення охорони довкілля.....	11
Костицький В. В. Екологічна держава: про конституційне закріплення спільної відповідальності громадянського суспільства, держави і людини за сприятливе для життядовкілля.....	14
Кулинич П. Ф. Землеохоронна функція земельного права України на етапі завершення земельної реформи.....	17
Малишева Н. Р. Глобалізація – екологія: методологія взаємодії і нові можливості екологічного права.....	20
Носік В. В. Проблеми правового забезпечення реалізації цілей сталого розвитку у сфері збереження, відновлення та раціонального використання екосистем в Україні.....	23
Статівка А. М. Сільське господарство й продовольство в контексті світової глобалізації: правові аспекти.....	26
Шульга М. В. Окремі аспекти сучасної правової охорони земель.....	29
ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ КЛІМАТУ ТА ЇХ НАСЛІДКИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ	
Кобецька Н. Р. Кліматичні біженці: виклик міжнародній політиці, безпеці та правопорядку.....	32
Коваленко Т. О. Адаптація сільського господарства України до змін клімату: правові питання.....	35
Краснова М. В. Місце правового регулювання охорони клімату в національних правових системах.....	38

Краснова Ю. А. Перспективи розвитку атмосфероохоронних правовідносин в умовах глобалізації.....	41
Соколова А. К., Черкашина М. К. Забезпечення прав людини і громадянина в умовах адаптації до змін клімату в Україні.....	43
Донець О. В. Актуальні питання правового регулювання відновлення природного стану атмосферного повітря в Україні.....	47
Кузнєцова С. В. Практичні аспекти виконання в Україні міжнародних документів з питань зміни клімату.....	50
Позняк Е. В. Проблеми правового забезпечення ефективності кліматичного моніторингу в Україні: «Мислити глобально – діяти локально».....	54
Романко С. М. Еколого-правова політика у сфері зміни клімату, кліматична справедливість та рішення щодо відновлюваної енергетики в Україні та країнах Східної Європи, Кавказу та Середньої Азії: загальний огляд.....	58
Сушик О. В. Наближення законодавства України щодо зміни клімату до права ЄС: окремі проблемні питання.....	61
Шоха Т. П. Зміна клімату як юридичний факт.....	65
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Єрмоленко В. М. Ознаки органічного сільськогосподарського виробництва.....	68
Комарницький В. М., Єрофєєв М. І. Правові та організаційні аспекти антикорупційної політики в галузі охорони довкілля.....	70
Брінцов А. І. Перспективи консолідації представників наукової спеціальності 12.00.06... Гурова А. М. Дані дистанційного зондування землі як докази в міжнародних судових процесах з питань захисту довкілля.....	74
Євстігнєєв А. С. Окремі проблеми державної політики щодо забезпечення екологічної безпеки.....	80
Ковтун О. М. Деякі аспекти забезпечення права на одержання екологічної освіти в Україні.....	82

Ридченко А. М. Деякі питання правового регулювання поведінки з побутовими відходами.....	84
Шарицька Т. А., Слєпченко А. А. Екологічна освіта як засіб попередження надзвичайних екологічних ситуацій потребує не стратегій, а конкретних правових інструментів.....	86
Шомпол О. А. Формування екологічної держави в контексті сталого розвитку.....	90
Яремєк З. В. Екологічний конфлікт як універсальна правова категорія.....	92

СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ, ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ

Вандишин М. Я. Організаційні інструменти формування національної екомережі.....	96
Мороз Г. В. Щодо визначення категорії земельної ділянки за основним цільовим призначенням (на прикладі діяльності приватного підприємства «Спеціалізоване лісомисливське науково-дослідне природно-заповідне господарство «Чорний ліс»).....	99
Олещенко В. І. Шляхи удосконалення правового регулювання збереження природного різноманіття в Україні за умов глобалізації.....	102
Петлюк Ю. С. Окремі аспекти міжнародно-правової охорони фауни.....	105
Суетнов Є. П. Європейські зобов'язання України щодо збереження біологічного різноманіття шляхом впровадження екосистемного підходу.....	107
Тулїна Е. Є. Особливості правового регулювання чисельності деяких видів тварин.....	110

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО І ЕФЕКТИВНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ДЕФІЦИТУ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Духневич А. В. Правове регулювання раціонального природокористування рекреаційними об'єктами Шацького національного природного парку.....	114
Каракаш І. І. Правові засади подальшого реформування аграрно-земельних відносин.....	117
Кірін Р. С. Родові та безпосередні галузеві елементи в структурі системи надрового права.....	120

Уркевич В. Ю. Про практику Великої Палати Верховного Суду щодо розгляду земельних спорів за участю суб'єктів господарювання.....	122
Анісімова Г. В. Правові засади забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу в новій державній екологічній політиці.....	126
Бредіхіна В. Л. Проблеми правового регулювання фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів в Україні.....	129
Данилюк Л. Р. Практичні аспекти реалізації деяких прав і виконання окремих обов'язків власниками та користувачами земельних ділянок, на яких знаходяться мисливські угіддя.....	132
Дейнега М. А. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС у сфері використання і збереження водних ресурсів.....	135
Ігнатенко І. В. Деякі проблемні аспекти правового регулювання планування територій штучно створених земельних ділянок.....	138
Karakhanian Karuna Legal protection of land in implementation of privatization.....	140
Савчук О. О. Інноваційний вектор діяльності у сфері розвитку раціонального та ефективного природокористування.....	142
Федчишин Д. В. Межі здійснення прав на землю: деякі теоретичні проблеми.....	145
Чумаченко І. Є. Новели у порядку здійснення державного моніторингу вод.....	147
Шеховцов В. В. Зміст права власності на об'єкти тваринного світу.....	149

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Курман Т. В. Щодо теоретико-правових аспектів забезпечення продовольчої безпеки в умовах глобалізації.....	154
Сидор В. Д. Ліквідація крайньої бідності як найважливіше глобальне завдання сучасності.....	157
Багай Н. О. Облік аграрного законодавства як передумова його систематизації.....	159
Григор'єва Х. А. Щодо розмежування правового забезпечення продовольчої безпеки та державної підтримки сільського господарства.....	162

Карпінська П. В. Правова реалізація санітарних та фітосанітарних заходів в Україні у світлі вимог ЄС.....	165
Ковалчук І. Г. Чи є доступність до інформації про опромінення харчових продуктів гарантією прина на безпечні харчові продукти в Україні?.....	168
Корнійко П. М. Аграрне законодавство України в умовах євроінтеграції: стан та проблеми вдосконалення.....	171
Пупинська С. О. Про практику застосування господарськими судами аграрного законодавства щодо спорів за участю фермерських господарств.....	173
Панченко В. В. Державна контрольно-наглядова діяльність в аграрному секторі як складова продовольчої безпеки України: організаційно-правові питання.....	175

ПРАВОВА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ В УМОВАХ МАСШТАБНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ТА ДЕГРАДАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Бусулюк Д. В. До питання про визначення місця вирішення земельних спорів у порядку медіації в земельному праві України.....	178
Віщуренко О. А. Призові стандарти та вимоги охорони земель в законодавстві України.....	180
Гавриш Н. С. Призова охорона ґрунтів від деградації та опустелювання.....	183
Гіфурова О. В. Призові аспекти заліснення деградованих і малопродуктивних земель.....	186
Костяшкін І. О. Сталий розвиток як умова використання земельних ресурсів.....	189
Хригінова Т. Є. Забезпечення охорони земель через призму обов'язків землевласників та землекористувачів.....	192
Лісова Т. В. Деякі питання відновлення земель в умовах розвитку глобалізаційних процесів.....	194
Мирошенко І. В. Принципи інституту добросусідства (права сусідства).....	197
Сивольсва О. М. До питання про інформаційно-правову складову розвитку земельних правовідносин.....	199
Федоронич В. І. Про призову природу власності на землі громадських пасовищ.....	202

споживання, охорони водних ресурсів і повітря, зміни клімату, безпеки під час застосування небезпечних речовин, повені, біологічного різноманіття й екологічної відповідальності повинні враховувати питання охорони ґрунтів від деградації та забруднення [5].

Цілком обґрунтованою є висловлена у наукових працях позиція, що основні тенденції в правовому регулюванні природоохоронної діяльності в ЄС спрямовані на захист та відновлення природних ресурсів, а Директиви ЄС та національне законодавство спрямовані на створення умов для розробки поетапних національних стратегій охорони навколишнього природного середовища за різними напрямками [6, с. 91].

Більшість країн приєдналися до європейських ґрунтоохоронних ініціатив. Таким чином, в Україні європейський досвід має бути покладено в основу реалізації власної ґрунтової політики.

Отже, сьогодні необхідно перетворити в реальну дійсність ідеї, проголошені в численних нормативно-правових актах, створити належні умови для їх втілення в життя. Необхідним є формування у кожного члена суспільства усвідомлення необхідності збереження якісного стану земель як основного національного багатства, а в разі його погіршення – необхідності його своєчасного відновлення.

Література:

1. Наукове забезпечення управління ґрунтовими ресурсами в контексті євроінтеграційних процесів: наук. доп. / А. С. Заришняк та ін. Харків : Смуґаста типографія, 2016. 44 с.
2. Медведєв В. В. Досвід реалізації «європейської ґрунтової політики». Рациональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти : монографія / ред. С. А. Балюк, А. В. Кучер. Харків : Смуґаста типографія, 2015. С. 368-379.
3. Soil Atlas of Europe / L. Montanarella, O. Nestroy, V. Medvedev et al. European Soil Bureau Network European Commission. Rome, 2005. P. 128.
4. Kwapisz J. Gleby. URL: http://www.ecoportal.gov.pl/informacje_o_srodowisku/informacje_o_stanie_srodowiska_w_polsce/Gleba.html (дата звернення 08.07.2017).
5. Коритнюк (Гончарова) Н. М. Правове регулювання захисту ґрунтів законодавством ЄС: досвід для України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 2. С. 218. URL: http://www.pap.in.ua/2_2013/Korytniuk.pdf (дата звернення 07.07.2017).
6. Ткаченко О.М. Правові аспекти відновлення природних ресурсів: досвід країн Європейського Союзу та національне екологічне законодавство України. *Право і суспільство*. 2016. № 6. С. 86-92.

Мироненко Ігор Віталійович

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного права

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ПРИНЦИПИ ІНСТИТУТУ ДОБРОСУСІДСТВА (ПРАВА СУСІДСТВА)

Регламентация добрососудства (відносин власників та землекористувачів сусідніх земельних ділянок) має тривалу історію. На сьогодні вказану сукупність правових норм прийнято розглядати як правовий інститут, що породжує питання про його принципи.

Зважаючи на зміст та приватноправовий характер сусідських відносин, а також цивілістичне походження і майнову природу відповідного правового інституту, принципи сусідського права (добросусідства) слід розглядати як похідні від принципів здійснення суб'єктивних майнових прав.

У чинному ЦК України відсутні загальні положення щодо здійснення речових прав, тому слід звернутися до загальних положень ст. 12-13, 319 ЦК України. Що стосується наукових досліджень з даного питання, то можна згадати праці П.Ф. Кулиничка [7], А.М. Мірошниченка [2, с. 279-280], І.Б. Новицького [3] та ін.

На нашу думку, можна виділити наступні принципи інституту права сусідства (добросусідства):

- *непорушність меж земельної ділянки та збереження межових знаків*. Це один з найголовніших принципів правового регулювання сусідських відносин. Не випадково чи не найбільш давні норми права сусідства, закріплені в пам'ятках римського приватного права, також стосувалися порушення меж земельних ділянок [4, с. 303]. Чітке розмежування сусідніх земельних ділянок та встановлення межових знаків – це передумова для налагодження дійсно добросусідських відносин, оскільки усуваються передумови для виникнення спорів щодо фізичних (просторових) меж при здійсненні прав на земельні ділянки та користування ними [5, с. 80];

- *правомірність здійснення допустимого опосередкованого сусідського впливу*. Сама суть сусідських відносин полягає в тому, що використання однієї земельної ділянки обумовлює певний ефект (як правило – негативний) на можливість користування іншою ділянкою. Подібний вплив може здійснюватися як природним чином (перетікання вод чи зсуви ґрунту на нижче розташовану ділянку, перенесення вітром опалого листя тощо), так і бути наслідком господарської діяльності (зміна ландшафту, затінення чи обмеження огляду внаслідок забудови, вплив шумом, димом, запахом та ін.).

Уникнути існування таких впливів навіть за нормальної експлуатації сусідньої земельної ділянки неможливо [6, с. 138]. Тому на сьогодні як на рівні правової доктрини, так і практики правового регулювання загалом визнано неможливим повністю ізолювати певне володіння від сусідського впливу та визнано

правомірним здійснювати такий вплив за умови його допустимості, тобто якщо він не виходить за встановлені межі [7, с. 223-224];

- *заборона недопустимого впливу на сусідні володіння*. Поряд з визнанням правомірності допустимого впливу на сусідні володіння, що передбачає обов'язок особи такий вплив терпіти, їй надається право заборонити сусідський вплив, що перевищує визначені межі. В українському законодавстві подібний вплив визначено як неприпустимий, тобто такий, що не дозволяє власникам або землекористувачам сусідніх земельних ділянок використовувати їх за цільовим призначенням (ч. 2 ст. 103 ЗК України).

Принцип заборони недопустимого впливу проявляється в існуванні таких загально визнаних положень права сусідства, які:

- надають право усувати недопустимий сусідський вплив. Так, якщо незручності, що заподіяні сусідським впливом, перевищують «встановлені межі терпіння», то це розглядається як створення перешкод щодо користування майном та є підставою для звернення до суду з негативним позовом або ж до інших компетентних органів з подібними за змістом вимогами [8, с. 383-384].

- надають право вживати превентивних заходів для запобігання такому впливу. Власники та землекористувачі земельних ділянок можуть вимагати припинення діяльності на сусідній земельній ділянці, здійснення якої може призвести до неприпустимого впливу на їх володіння (ст. 104 ЗК України, § 907 Німецького цивільного уложення, ст. 379 ЦК Республіки Молдова та ін.);

- *забезпечення вірівноваження інтересів (потреб) суб'єктів сусідських відносин*. Вказані вище принципи правомірності допустимого впливу та заборони недопустимого впливу на сусідні володіння породжують питання про межі, в яких сусідський вплив слід вважати правомірним.

Традиційна для романо-германської правової сім'ї концепція регулювання сусідських відносин передбачає створення системи детальних правил, покликаних фізично розділити сусідську власність (визначаються відстані між спорудами, стінами, деревами, огорожами, місцями здійснення окремих видів діяльності, рівні шуму тощо). Однак практика правового регулювання вказує, що повністю регламентувати сусідські відносини шляхом встановлення системи подібних правил і нормативів не вдається. Внаслідок цього при врегулюванні сусідських конфліктів доводиться керуватися не конкретними нормами, а загальними принципами правового регулювання. Зокрема у західних країнах з цією метою застосовується принцип «розумного користування» [7, с. 210-223].

В умовах вітчизняної правової системи слід вести мову про використання принципу справедливості, добросовісності та розумності. Таким чином, при оцінці правомірності сусідського впливу визначальну роль буде відігравати наявність достатнього інтересу в діях особи та його значимість в порівнянні з інтересами інших осіб, що при цьому порушуються;

- *обов'язковість взаємної поваги та співпраці власників та користувачів сусідніх володінь*. В даному випадку мова йде про поєднання двох взаємопов'язаних положень, виконання яких в кінцевому підсумку обумовлює набуття

носинами володільців сусідніх земельних ділянок характеру добросусідських, що розглядається як мета відповідного регулювання.

Що стосується практичного змісту положення щодо взаємної поваги сусідів, то сучасне право загалом передбачає необхідність врахування при здійсненні свого права чужого інтересу, що відповідає розуміння добросовісності як правового принципу.

Що ж до співпраці сусідів, то можна вказати декілька випадків, прямо передбачених чинним законодавством, коли вона є обов'язковою (ч. 1-2 ст. 106, ч. 2 ст. 108 ЗК України). Її наявність впливає на оцінку добросовісності дій особи при врегулюванні сусідських конфліктів.

Література:

1. Кулинич П. Ф. Право добросусідства за земельним законодавством України. *Земельне право України*. 2006. № 1. С. 25-33.
2. Мірошниченко А. М. Земельне право України: підручник. 2-ге видання, допов. і перероб. Київ : Алерта; ЦУП, 2011. 678 с.
3. Новицкий И. Б. Общие пределы пользования смежными участками (Вторжение в соседскую сферу). *Право и жизнь*. 1924. Книга 7/8. С. 10-21.
4. Покровский И. А. История римского права. Минск, 2002. 528 с.
5. Каракаш И. И. Право собственности на землю и право землепользования в Украине : научно-практ. пособие. Київ : Истина, 2004. 216 с.
6. Халабуденко О. А. Имущественные права. Кн. I : Вещное право. Кишинев : Междунар. независимый ун-т Молдовы, 2011. 305 с.
7. Маттеи У., Суханов Е. А. Основные положения права собственности. Москва : Юристъ, 1999. 384 с.
8. Дождев Д. В. Римское частное право : учебник для вузов. 2-е изд., изм. и доп. Москва : Издательство НОРМА, 2002. 784 с.

Савельєва Олена Миколаївна

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри земельного та аграрного права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВУ СКЛАДОВУ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

В Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р зазначається, що загальносвітовою тенденцією є трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне, що відбувається в умовах посилення глобалізаційних процесів, розширення сфери послуг і нематеріального виробництва у результаті науково-технічного прогресу, у тому числі масштабного, глибинного та динамічного про-